

Zitierhinweis

Hlaváček, Ivan: Rezension über: Alexander Sembdner / Christoph Volkmar (eds.), Nahaufnahmen. Landesgeschichtliche Miniaturen für Enno Bünz zum 60. Geburtstag, Leipzig: Leipziger Universitätsverlag GmbH, 2021, in: Český časopis historický, 2022, 2, S. 491-492, <https://recensio-stag.lorax.syslab.com/r/233bbdf2f97742229712fb16081ad5d2>

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

jednotlivá výtvarná díla s tematikou sv. Jeronýma v rozpětí od konce 13. do počátku 16. století. Přesná lokalizace vyobrazení a bibliografické odkazy vytvářejí dobré východisko k dalšímu detailnímu studiu.

Z pečlivého zpracování pramenů a literatury vzešla materiálově bohatá a velmi přehledně uspořádaná kniha. Ocenění se jí dostalo už tím, že jejím patronem a autorem úvodního slova se stal rektor české Papežské koleje Nepomucenum Roman Czudek. Zvláštností publikace je résumé nejen v kongresových jazycích (angličtině, němčině, francouzštině a italštině), ale i ve třech jazycích slovanských (češtině, polštině a chorvatštině), jejichž úkolem je oslovit co nejširší okruh zahraničních čtenářů. I ti, kteří nečtou česky, mohou využít velké množství v knize reprodukováných ikonografických pramenů.

Jaroslav Pánek

Alexander SEIBDNER – Christoph VOLKMAR (Hg.)

Nabaufnahmen. Landesgeschichtliche Miniaturen für Enno Bünz zum 60. Geburtstag.

(= Schriften zur sächsischen Geschichte und Volkskunde 67)

Leipzig 2021, Leipziger Universitätsverlag, 799 s., s. 689–704 barevná foto, řada černobílých v textu, ISBN 978-3-96023-409-8.

Úvodem lze rovnou říci, že si tu český medievista takřka vždy najde něco, co ho bezprostředně zajímá. Ostatně jubilant, dlouholetý lipský ordinář není v českém prostředí neznámou osobou a tak je skoro divné, že v *Tabula gratulatoria*, která obsahuje rovných 246 osob, není žádný Čech, ač bych si

snadno představil, že by jich (nás) tam mohlo být klidně až deset. Tak aspoň virtuálně se dodatečně přidávám(e).

Je třeba začít aspoň stručně od konce, kde se nalézá Bünzova obdivuhodná bibliografie, která čítá 723 položek, včetně řady samostatných knih a zejména desítek redakcí či spoluredakcí sborníkových titulů, které naznačují hlavní směry jeho profilace. Jsou to církevní dějiny (zejména jejich nižších struktur, v tom především farností), kulturní historie, ale i biografistika, diplomatika a dějiny sociální.

Dvacet osm příspěvků je rozvrženo do celkem čtyř rámcových okruhů výše naznačených jubileantových přednostních zájmů. Celkem deset statí vyplňuje první okruh: Farnost, zbožnost a reformace. Zde také nalézáme řadu styčných bodů s českou historií. Tak už první stať autorů Hartmuth Kühne – Jörg Voigt se věnuje sledování poutí do Říma a zejména tomu, jak byli poutníci na zastávkách při své cestě odpustkovými komisaři i místními „obhospodařování“. Je tu mj. interpretována suplika *sola signatura*, resp. její slavnostně provedený opis olomouckého biskupa Stanislava Thurza (s repr.). Druhou je stať Petra Wieganda o farní vizitaci v míšeňské diecézi v letech 1463–1476 na základě sice známého, leč málo využitého interrogatoria. Se zadostiučiněním lze kvitovat, že autor plně integruje moderní českou literaturu. Wolfgang Huschner probírá exemplárně spor abatýše s faráři inkorporovaných far, Claudia Märkl sleduje vztah Silvia Piccolominiho k farnosti Aspach v pasovské diecézi, jejímž farářem byl ve svých počátcích. Andreas Ranft zkoumá politickou funkci farních městských kostelů a Alexander Sembdner farnosti jako kreditní ústavy na příkladu biskupského města Naumburg v 15. století.

S lítostí vzhledem k prostorovým možnostem přeskakují poslední čtyři rozpravy prvního oddílu a přecházím k druhému, který je označen jako Šlechta a knížata. Je uvozen statí Matthiase Wernera, který jako jediný (vedle níže cit. práce sfragistické) se vrací do vrcholného středověku biografickou studií o hraběti Friedrichu z Ziegenhainu (1152/3 – 1213/5), který byl proboštem u sv. Štěpána v Mohuči (s rodokmenem). Další dvě statí jsou věnovány druhé půli 16. století: Christoph Volkmar analyticky a následně vydává stručnou autobiografii (pouhých dvanáct stran) Joachima z Alvensleben z r. 1565/1586. Navazuje na ni Fanny Münnich, autorka zde nedávno referované znamenité knihy o saských šlechticích na zahraničních univerzitních studiích,¹ která na příkladu Jana Kryštofa z Trebry (1581–1653) rekonstruuje ideální šlechtické vzdělávání té doby. Manfred Rüdgersdorf zdůrazňuje význam dynastických svazků na příkladu hesensko-sasko-wirtemberského spojení.

Třetí oddíl „Město a venkov“ má sedm příspěvků. Z nich uvádím výběrem: Henning Steinführer interpretuje nejstarší městskou pečeť v Brunšviku (1231) a Uwe Schirmer pozdně středověké zemské řády středního Německa (Kursachsen, Duryňsko, Magdeburg) se zvláštním zaměřením na služebnictvo (*Gesinde*). Další statí jsou věnovány hospodářským otázkám, poslední pak lipskému památníku bitvy národů a proměnám jeho funkce v posledním století (Winfried Müller).

Obsahově bohatý sborník uzavírá oddíl „Knihy jako pramen“, obsahující pět heterogenních studií. Christoph Mackert přináší katalog 14 rukopisných fragmentů z knihovny dómské kapituly v Míšni v lipské univerzitní knihovně pocházejících vesměs až z pozdního středověku a interpretuje tzv. wurzenský knihovní inventář míšeňské kapituly z roku 1619, který eviduje celkem 711 svazků, ovšem skoro vesměs tisků. Mackert z něho vytrhává rukopisy, mezi nimi čtyři výrazná bohemika, tedy pochopitelně (anti)husitika (tři mají sign. Ms. 1549, 1561 a 1562). Markus Cottin přináší rozbor nejstarší městské knihy (1376–1590) nevýznamného města Lützenau v naumburské diecézi, který mu ale slouží jako *pars pro toto* protože jiná města jeho významu v širším zázemí diecéze nemají dochováno nic. Marek Wejwoda doslova vypreparovává z fondu erfurtské Amploniany malý soubor osmi medicínských rukopisů z knihovny lékaře Wolbera de Kaldenhoven († 1408), pochopitelně frekventanta pražské univerzity. Rukopisy obsahují bohatý soubor kolofónů, na jejichž základě lze do značné míry vniknout do Wolberova životopisu. Falk Eisermann se zamýšlí nad problémem inkunábulí archivního rázu. Závěrečná stať sborníku posléze pochází z pera emeritního profesora postupimské univerzity Heinze-Dietera Heimanna. Ten se zamýšlí nad kontroverzním postavením knihy v německé reformaci.

Ivan Hlaváček

1 Fanny MÜNNICH, *Der sächsische Adel an den Universitäten Europas. Universitätsbesuch, Studienalltag und Lebenswege in Spätmittelalter und beginnender Frühneuzeit*, Stuttgart 2020, viz recenze ČCH 119, 2021, s. 988–990